

The word 'Kain' is rendered in a large, stylized font. The letter 'K' is white and is being written by a hand holding a pen. The letters 'a', 'i', and 'n' are blue and green, respectively, and have a soft, blurred background effect.

Potilaan tunnistaminen ja informointi

Opit kuinka henkilö voidaan tunnistaa ja
kuinka sähköisestä lääkemääräyksestä
tulee informoida

The letters 'to' are rendered in a large, stylized font. The letter 't' is blue and has a soft, blurred background effect. The letter 'o' is green and has a soft, blurred background effect.

Henkilöllisyyden varmistaminen

- Sosiaali- ja terveydenhuollossa asioijan henkilöllisyys pitää aina varmistaa asioinnin yhteydessä. Henkilöllisyydestä voidaan varmistua ensisijaisesti henkilöllisyystodistuksen tai Kela-kortin avulla, tai henkilö voidaan tuntea entuudestaan.
- Mikäli henkilöä ei voida tunnistaa edellä mainittuja keinoja käyttäen, voidaan hänelle tai avustajana toimivalle henkilölle esittää kysymyksiä, joihin vastaus löytyy potilastietojärjestelmästä. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi osoite tai tiedot henkilön lähisukulaisista.
- Puhelinkontaktissa henkilöllisyys pyritään varmistamaan henkilölle esitettyjen kysymysten ja hänen niihin antamien vastausten perusteella.

Henkilöllisyyden varmistaminen

- PKV- ja huumausainelääkemääräysten yhteydessä potilaan tunnistamistapoja ovat:
 - Passi
 - Ajokortti
 - Henkilöllisyystodistus
 - potilas tunnetaan

Potilaan informointi

- Ennen ensimmäisen sähköisen lääkemääräyksen laatimista on potilaalle annettava tiedot sähköisestä lääkemääräyksestä ja siihen liittyvistä potilaan oikeuksista. Sähköisestä lääkemääräyksestä annettuun lakiin on kirjattu mitä potilaalle pitää kertoa sähköisestä lääkemääräyksestä.
- Kerrottavia asioita ovat muun muassa: informaatio Kanta-palveluista, palvelujen toimintaperiaatteista, järjestäjästä, lääkemääräystietojen luovuttamisesta ja tietojen suojaamisesta.

Potilaan informointi

- Informaatio voidaan antaa sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikössä suullisesti, kirjallisesti tai sähköisen tiedonvälityksen kautta. On suositeltavaa informoida potilaat ajanvarauksen tai ilmoittautumisen yhteydessä. Viime kädessä vastuu informoinnista on kuitenkin lääkärillä, joka reseptin määrää.
- Tieto annetusta informoinnista kirjataan potilastietojärjestelmään. Informaatio merkitään annetuksi myös silloin kun potilas kertoo saaneensa informoinnin jo aikaisemmin jossain muussa toimintayksikössä.

Potilaan informoinnin tueksi

- Suullisesta informoinnista on olemassa mallisisältöjä, kirjallisia reseptin suomen- ja ruotsinkielisiä potilasesitteitä voi tilata Kelalta kanta.fi sivuston kautta. Potilasesitteitä eri kielillä voi myös tulostaa [kanta.fi sivustolta](https://kanta.fi/sivustolta).
- Sähköinen informointi voidaan myös toteuttaa sosiaali- tai terveydenhuollossa olevan sähköisen asiointipalvelun kautta. Mikäli informointi annetaan suullisesti tai sähköisen tiedonvälityksen avulla, on potilaalla oltava mahdollisuus saada tiedot myös kirjallisena.

Potilaan itsemääräämisoikeus

- Sähköinen lääkemääräys mahdollistaa lääkehoidon toteuttamisen turvallisesti ja tehokkaasti potilaan parhaaksi.
- Sähköinen lääkemääräys voidaan ottaa käyttöön, vaikka potilas itse ei täysin ymmärrä informaatiota.

Kysymykset

1. Potilas kertoo tietävänsä sähköisestä lääkemääräyksestä, mutta informaatiotieto ei näy potilastietojärjestelmässä. Miten kannattaa toimia?
 - a. Potilaalle annetaan esite reseptistä tästä huolimatta.
 - b. Potilastietojärjestelmään merkitään tieto, että potilasta on informoitu eikä informaatiota tarvitse antaa uudestaan

Kysymykset

2. Potilas kärsii muistisairaudesta eikä täysin ymmärrä saamaansa informaatiota sähköisestä lääkemääräyksestä. Voidaanko sähköiseen lääkemääräykseen siirtyä, tästä huolimatta?
 - a. Ei voida
 - b. Voidaan

Vastaukset

1. b. Mikäli potilas kertoo, että on jo saanut informaation esimerkiksi toisessa toimintayksikössä ei informaatiota tarvitse antaa uudestaan. Tieto kuitenkin merkitään potilastietojärjestelmään.
2. b. Sähköinen lääkemääräys parantaa lääkehoidon turvallista ja tehokasta toteuttamista, joten siihen voidaan siirtyä vaikka potilas ei täysin ymmärtäisi annettua informaatiota.

Opit, milloin tarvitaan kirjallinen ja milloin taas suullinen suostumus Reseptikeskuksen tietojen katsomiseen.

Potilaan suostumukset ja kiellot Reseptikeskuksen tietojen katseluun

Reseptikeskuksen tietojen katsominen

- Potilaan tietojen hakeminen reseptikeskuksesta edellyttää, että potilastietojärjestelmään on kirjauduttu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattikortilla.

Suulliset suostumukset

- Reseptikeskuksessa olevien kaikkien tietojen katseluun tarvitaan potilaan suullinen lupa seuraavissa tilanteissa:
 - aina hoitotilanteessa, paitsi kiireellinen hoito
 - yhteenvedon tulostamiseen
- Suullinen suostumus voidaan pyytää vastaanotolla, puhelimitse tai luotettavan sähköisen palvelukanavan kautta, ei kuitenkaan sähköpostitse. Suullinen suostumus voidaan pyytää vastaanottokäynnin tai hoitojakson aikana.

Suullista suostumusta ei aina tarvita

- Suullista suostumusta Reseptikeskuksen tietojen katseluun ei tarvitse seuraavissa tilanteissa:
 - PKV- ja huumausainelääkkeitä määrättäessä lääkärin on haettava kaikki tiedot potilaalle määrätystä PKV- ja huumausainelääkkeistä sekä niiden toimitustiedoista.
 - Uudistettavaksi pyydetyn lääkemääräyksen tiedot näytetään uudistamisesta vastaavalle toimintayksikölle tai lääkkeenmäärääjälle.
 - Hoitosuhteen jatkuessa lääkkeenmäärääjä voi tarkastella Reseptikeskukseen tallentamiaan lääkemääräyksiä ja niiden toimitustietoja, sekä hoitosuhteesta riippumatta niitä apteekin Reseptikeskukseen tallentamia lääkemääräyksiä toimitustietoineen, joihin hänet on merkitty lääkkeenmäärääjäksi.
 - Kiireellinen hoito (ns. Hätähaku), terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköt tai terveydenhuollon ammattihenkilö näkevät Reseptikeskukseen tallennetut lääkemääräykset toimitustietoineen, myös ne joihin potilas on asettanut luovutuskiellon mutta sallinut näkymisen hätätilanteissa.

Potilaan puolesta kirjallisella suostumuksella asioiva

- Suullista suostumusta ei tarvita potilaalta tai potilaan puolesta kirjallisella suostumuksella asioivalta seuraavissa tilanteissa.
 - Hoitavan lääkkeen määrääjän katselun perusteena on hoito ja omat määräykset. Katselussa näytetään omat lääkemääräykset toimitustiedoin.
 - Hoitavan lääkärin katselun perusteena on kiireellinen hoito. Katselussa näytetään kaikki määräykset toimitustiedoin.

Suullinen suostumus tarvitaan potilaalta

- Seuraavissa tilanteissa potilaalta tarvitaan suullinen suostumus.
 - Hoitavan lääkkeenmääräjän tai muun lääkehoitoon osallistuvan sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön
 - katselun perusteen on hoito, kaikki määräykset. Katselussa näytetään kaikki määräykset toimitustiedoin.
 - katselun perusteena on yhteenveto. Katselussa näytetään kaikki määräykset toimitustiedoin.
- Potilaan puolesta kirjallisella suostumuksella asioivalta ei tarvita erikseen suostumusta jos katselun peruste on Hoito, kaikki määräykset. Suullinen suostumus kuitenkin tarvitaan yhteenvedon tulostamiseen.

Potilaan kirjallinen suostumus

- Potilaan kirjallinen suostumus nimetylle ammattihenkilölle tarvitaan potilaan kaikkien Reseptikeskukseen tallennettujen tietojen katsomiseen muussa kuin hoitotilanteessa, esim. valitukset ja muistutukset.
 - Kyseessä on lääkäri tai muu lääkemääräyksen tietoja tarvitseva ja katselun peruste on hoitoon liittymätön. Katselussa näytetään kaikki määräykset toimitustiedoin.
- Potilaan puolesta kirjallisella suostumuksella asioiva ei voi antaa tässä tilanteessa suostumusta.

Lääkemääräyksen näkymisen kieltäminen

- Potilas voi kieltää lääkemääräyksen näkymisen sosiaali- tai terveydenhuollon toimijoille ja apteekille.
- Mikäli lääkemääräykselle on asetettu kieltö, niin vain lääkkeen määrännyt henkilö näkee sen Reseptikeskuksesta.
- Lääkkeen määrännyt organisaatio näkee kielletyn lääkemääräyksen potilastietojärjestelmästä.
- Kiellon yhteydessä potilas voi kuitenkin sallia lääkemääräyksen näkymisen normaalisti hätätilanteessa.
- Kielto ei myöskään päde huumausaine- ja PKV-lääkkeisiin, silloin kun määrätään uutta huumausaine tai PKV-läkettä.

Lääkemääräyksen näkymisen kieltäminen

- Potilas voi itse hallita kielloja Omakannan kautta tai hän voi pyytää kiellon lisäämistä tai perumista niissä yksiköissä, joissa tehdään reseptejä.
- Potilaan laillinen edustaja voi perua kielloja, mutta ei voi pyytää lisäämään uusia.
- Kieltoa käytetään myös, kun alaikäinen haluaa kieltää reseptin tietojen luovuttamisen apteekista huoltajalle. Alaikäinen ei voi tehdä kielloja Omakannassa.

Lääkemääräyksen näkymisen kieltäminen

Kiellon vaikutukset

- Kieltoa tehtäessä tulee potilaalle kertoa seuraavat asiat:
 - kielto on voimassa myös silloin kun potilas on kykenemätön peruuttamaan kieltoa, ellei tietojen luovuttamista hätätilanteessa ole sallittu
 - kielto vaikuttaa kokonaislääkehoitoon, koska lääkkeenmääräjäällä ei ole mahdollista tarkistaa lääkkeiden yhteisvaikutuksia
 - lääkkeen voi noutaa apteekista vain potilasohjeen tai Omakannasta tulostetun potilasyhteenvedon avulla.

Kiellon tekeminen ja peruuttaminen

- Ennen kieltojen tekemistä tai perumista pitää potilaalle pitää kertoa, että kiellon käsittelijä näkee kieltoasiakirjalla myös kaikki potilaan aikaisemmin kieltämät reseptit.
- Kiellot ja niiden perumiset tehdään potilastietojärjestelmän kautta.

Lääkemääräyksen näkymisen kieltäminen

Uuden kiellon lisääminen

- Haetaan Reseptikeskuksesta reseptilista.
- Poimitaan listalta kiellettävät reseptit ja tallennetaan ne reseptin kieltoasiakirjalle.
- Tulostetaan kieltoasiakirja potilaalle allekirjoitettavaksi.

Lääkemääräyksen näkymisen kieltäminen

Kiellon poistaminen

- Haetaan potilaan reseptin kielloasiakirja
- Kielto voidaan perua yhden tai useamman reseptin kohdalta
- Tulostetaan kielloasiakirja potilaalle allekirjoitettavaksi.

Lääkemääräyksen näkymisen kieltäminen

- **Kieltoasiakirjan allekirjoittaminen ja säilyttäminen**
 - Potilaan pitää allekirjoittaa kieltoasiakirja aina muutosten yhteydessä.
 - Jos potilas ei voi jostain syystä allekirjoittaa kieltoasiakirjaa, esimerkiksi sairauden tai vamman takia, tulee syy allekirjoituksen puuttumiselle kirjata kieltoasiakirjaan sekä potilastietojärjestelmään, lisäksi kiellon tai peruutuksen vastaanottaja allekirjoittaa kieltoasiakirjan potilaan puolesta.
 - Potilaalle annetaan kieltoasiakirjasta kopio ja palvelunantaja säilyttää alkuperäisen version arkistossaan.

Tietojen hakeminen reseptikeskuksesta

- Tietoja Reseptikeskuksesta voidaan hakea katseltavaksi eri rajauksilla mm.
 - **Kaikki sähköiset lääkemääräykset edellisen 30 kuukauden ajalta** sisältäen kaikki toimittamattomat, osittain toimitetut, kokonaan toimitetut, vanhentuneet ja hoidollisista syistä mitätöidyt reseptit sekä niiden toimitukset.
 - **Tietyiltä ajanjaksolta kaikki sähköiset lääkemääräykset** sisältäen ko. jaksolta kaikki toimittamattomat, osittain toimitetut, kokonaan toimitetut, vanhentuneet ja hoidollisista syistä mitätöidyt reseptit sekä niiden toimitukset.
 - **Kaikki toimittamattomat ja osittain toimitetut sähköiset lääkemääräykset** sekä osittain toimitettujen reseptien toimitukset.

Katselun peruste

- Potilastietojärjestelmä kirjaa automaattisesti käyttäjän valitseman Reseptikeskuksen katselun perusteen ja sen edellyttämän potilaan suostumustyyppin. Erillistä kirjausta potilaan tietoihin ei siis tarvitse tehdä.
- Ainoastaan hoitoon liittymättömissä tilanteissa Reseptikeskuksen katselun perusteeksi valitaan suostumustyyppi kirjallinen suostumus.
- Hoitoon liittyvissä tilanteissa katselun perusteeksi valitaan suullinen suostumus myös silloin, kun joku toinen asioi potilaan kirjallisella suostumuksella.

Alaikäinen potilas

- Terveystieteidenhuollossa alaikäinen voi hoitaa resepteihin liittyviä asioitaan ilman huoltajaa silloin, kun terveystieteidenhuollossa on arvioitu alaikäisen kykenevän päättämään omasta hoidostaan itse.
- Tällöin henkilö voi antaa suullisen suostumuksensa:
 - yhteenvedon tulostamiseen
 - kokonaislääkityksen selvittämiseen
 - uusimispyynnön tekemistä varten, jonka yhteydessä voi antaa luvan Reseptikeskuksen kaikkien tietojen katseluun ja yhteystiedot tekstiviesti-ilmoitusta varten
- Kun alaikäinen ei ole kykenevä päättämään omasta hoidostaan itse, suostumukset antaa potilaan huoltaja.

Alaikäinen potilas

- Alaikäisen huoltaja voi hoitaa apteekissa kaikkia alaikäisen lapsensa sähköisiin lääkemääräyksiin liittyviä asioita.
- Huoltaja voi aina saada resepteistä yhteenvedon apteekista tai tarkastusoikeuden perusteella Kelasta.
- 15 vuotta täyttänyt alaikäinen ei voi antaa suostumuksia toisen puolesta.